

Hallgatói negatív attitűdök és tapasztalatok vizsgálata a sport és testnevelés területén

Examining students' negative attitudes and experiences
in sport and physical education

Fülöp Veronika, Kovács Krisztina, Gyömbér Noémi

Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Budapest

E-mail: veronika.fulop01@gmail.com, kovacs.krisztina@tf.hu, gyomber.noemi@tf.hu

Összefoglaló

A negatív attitűdök és a hátrányos megkülönböztetés az élet számos területét átszövik, beleértve a sportkörnyezetet és a testnevelést. Kutatásunk elsődleges célja az előítéletesség és hátrányos megkülönböztetés specifikus formáinak vizsgálata férfi egyetemi hallgatók körében. Vizsgálatunkban kitérünk a mentális egészség és a hátrányos megkülönböztetés kapcsolatára, valamint a versenysportban megjelenő előítéleteségre is. Eredményeink szerint a résztvevők leggyakrabban a középiskolai testnevelésórán, az edzéseken, illetve az öltözőkben találkoztak a hátrányos megkülönböztetéssel. Ez a viselkedés legtöbbször a szexuális irányultságra vonatkozott és elsődleges megjelenési formája a verbális agresszió volt. Kutatásunkban a versenysportolók szignifikánsan homonegatívabbnak bizonyultak a nem versenysportolókkal, illetve a heteroszexuálisok a nem heteroszexuálisokkal szemben. A heteroszexuális kitöltők mintáján a homonegativitás és a mentális jóllét között szignifikáns pozitív irányú gyenge kapcsolatot találtunk ($r=0,301$; $p<0,01$), azonban ez a kapcsolat a nem heteroszexuális mintán nem jelent meg.

Eredményeinek tükrében fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet a hátrányos megkülönböztetés különböző formáinak megjelenésére öltözői környezetben, különös tekintettel a középiskolai testnevelésórákra és a versenysport színterére, ezzel összhangban pedig a prevenció szükségességére.

Kulcsszavak: hátrányos megkülönböztetés, homonegativitás, mentális egészség

Abstract

Negative attitudes and discrimination permeate many areas of life, including the realm of sports and physical education. The primary aim of our research is to investigate specific forms of prejudice and discrimination among male university students. We also explore the relationship between mental health and discrimination, as well as the role of prejudice in competitive sport. Our results show that participants most often encountered discrimination in secondary school physical education classes, training sessions, and in changing rooms. This behaviour was most often related to sexual orientation, and its primary manifestation was verbal aggression. In our research, competitive athletes were found to be significantly more homonegative than non-competitive athletes, and heterosexuals were significantly more homonegative than non-heterosexuals. We found a significant positive weak relationship between homonegativity and mental well-being in the sample of heterosexuals ($r=0.301$; $p<0.01$), but this relationship did not appear in the non-heterosexual sample.

In the light of these results, we consider it important to raise awareness of the presence of different forms of discrimination in the locker-room-environment, especially in secondary school physical education classes and in the arena of competitive sports, and, in line with this, the need for prevention.

Keywords: discrimination, homonegativity, mental health

Bevezetés

A negatív attitűdök és a hátrányos megkülönböztetés az élet számos területét átszövik, beleértve a sportkörnyezetet és a testnevelést, mely alól az egyetemi közeg és a versenysport területe sem kivétel. Természetesen minden társadalomra jellemző a nem, az életkor vagy más társadalmi szempont alapján történő rétegződés. Az egyenlő jogok és bánásmód fontos előfeltétele a társadalmi láthatóság növelése (Takács és mtsai, 2007), melyhez ez a vizsgálat is hozzájárulhat.

A hátrányos megkülönböztetés gyakori alapja a szexuális identitás. A homonegativitás tágabb fogalom, mint a homofóbia, mely a homoszexuális személyek elleni érzelmek megnyilvánulása. Ezzel szemben a homonegativitás magába foglalja a homoszexuális személyekkel szembeni kognitív hiedelmeket is (Hudson és Ricketts, 1980). Ehhez a fogalomkörhöz tartozik a heteronormativitás, mely normaként a heteroszexualitást fogadja el, ezzel a homoszexuális személyeket hátrányosan érintve, hiszen szexuális irányultságukat társadalmilag nem elfogadhatóként vagy elismerhetőként kezeli (Macgillivray, 2000). Mértékét több tényező is befolyásolja: toleránsabbnak bizonyulnak a nők, a nem vallásosak, akik ismernek nem heteroszexuálisokat és azok, akik tanulmányaikban előrébb tartanak (Holand és mtsai, 2013).

Morrison és Morrison (2003) szerint az ezredforduló előtti mérőeszközök nem feltétlenül mutatnak reális képet a homonegativitás mértékéről. Ennek alapja, hogy a nyolcvanas években létrehozott ATLG (Attitudes Towards Lesbians and Gay Men – Lesbikusokkal és Meleg Férfiakkal Szembeni Attitűdök) skálán az egyetemi hallgatók eredményei alacsonyabb mértékű homonegativitást mutattak (Herek, 1988), azonban más felmérések (Norris, 1992; Balanko, 1998) alapján a nem heteroszexuális, lesbikus, meleg és biszexuális (a továbbiakban LMB) személyek helyzete nem változott. Ennek magyarázata lehet, hogy a negatív attitűdök már nem vallási és morális eredetűek, valamint nem biológiai eltérésre, betegségre alapozó előítéletek következményei (Török és mtsai, 2018). A modern előítéletek olyan feltételezéseken alapulnak, miszerint az LMB személyek jogtalanul akarnak előnyt szerezni azáltal, hogy túl nagy hangsúlyt fektetnek saját szexualitásukra, ezzel gátolva önmagukat a beilleszkedésben, illetve, hogy a szexualitás alapú diszkrimináció nem valós probléma (Morrison és Morrison, 2003). Ezen előítéletekre fő-

kuszál a Modern Homonegativitás Skála, melynek magyar adaptációját (Török és mtsai, 2018) alkalmaztuk.

A homonegativitás nem csupán a társak felől megjelenő negatív attitűdként érintheti a homoszexuális személyeket. Az internalizált homonegativitás (IH), azaz a környezet homoszexualitáshoz való hozzáállásának az egyén önmagáról alkotott képébe való beillesztése, büntudat és szégyen érzéséhez vezethet (Berg és mtsai, 2015). Az IH hozzájárulhat az étkezési zavarok, a szerhasználat és alkoholizmus kialakulásához, az öngyilkossági kísérletek esélyeinek növeléséhez és a személyes kapcsolatok kialakításának nehézségeihez (Currie és mtsai, 2004). A magas szintű IH jelentősen növeli a depresszió esélyét homoszexuális férfiaknál (Rosser és mtsai, 2008). Ezen személyek fokozottan kitettek a mentális problémák és az öngyilkosság veszélyének (Hall, 2017). Ez, illetve, hogy egy 2007-es magyarországi kutatás szerint 1 122 megkérdezett LMBT (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű; szexuális és nemi kisebbségekre utaló betűszó) személy háromnegyede (75,7%-a) magát hátrányosan megkülönböztetett csoport tagjának vallotta (Takács és mtsai, 2007) rávilágít arra, miért kiemelten fontos a témával foglalkozni.

Számos kutatás foglalkozik a testmozgás és a mentális egészség kapcsolatával. A sport segítséget nyújt a depresszió tünetei és a szorongás csökkentéséhez (Paluska és Schwenk, 2000; Kenneth, 1999), illetve a mentális egészség megőrzéséhez (Jewett és mtsai, 2014).

A mentális egészség nem csak a mentális betegségek hiányát jelenti, hanem magába foglalja többek között a szubjektív jóllétet, az autonómiát, a hétköznapi stresszel való megküzdést és a hatékony munkavégzést (Friedli, 2009). Keyes (2009) szerint a mentális egészség alapja az emocionális, pszichológiai és szociális jóllét.

A homonegativitás és a heteronormativitás a sportkörnyezetben is megjelenik. Ennek oka lehet, hogy a sport sokáig szerepet játszott a konzervatív, hagyományos férfikép kialakításában, mely szerint a férfiak erősek, agresszívok és nem érzelmesek (Anderson, 2012). Ez a kialakított kép azt eredményezi, hogy a homonegativitás olykor nem csupán az LMB közösség tagjait, hanem olyan heteroszexuális személyeket is érint, akik nem elég "férfiasak" (Smits és mtsai, 2021). A sportban megjelenő heteronormativitás a nőkre is hatással lehet, különösen azokra, akiket sportáguk jellege miatt (a sportot maszkulin jellemzőkkel asszociálják) esetleg lesbikusnak köny-

velnek el, a férfiakkal ellentétben, akikről feltételezik, hogy heteroszexuálisak (Maurer-Starks és mtsai, 2008; Skogvang és Fasting, 2013). A negatív attitűdök jelenléte miatt sok fiatal LMBT személy nem éli meg biztonságosnak és befogadónak a sportkörnyezetet (DeFoor és mtsai, 2018), illetve előfordul, hogy abbahagyják sporttevékenységüket az öltözői, melegeket célzó viccek miatt (Skogvang és Fasting 2013), így csökken az esélyük a sport pozitív hatásainak megtapasztalására.

A bántalmazás és negatív attitűdök megjelenése negatívan befolyásolhatja a mentális egészséget (Cox-Wingo és Poirier, 2019; Coggen és mtsai, 2003) és a tanulmányi eredményeket (Juvonen, 2010). Azok, akik rendszeresen tapasztalnak hátrányos megkülönböztetést és iskolai zaklatást, megélhetnek pszichológiai (például: szorongás, alacsonyabb önértékelés) és szomatikus (például: alvászavarok) tüneteket, illetve negatív szociális következményeket (elszigetelődés) (Jewett és mtsai, 2014; Coggen és mtsai, 2003).

A hátrányos megkülönböztetés és a negatív attitűdök olyan jelenségek, melyek bármelyik edukációs közegben megnyilvánulhatnak, így a sportkörnyezet is színterük lehet. A sport hierarchikus struktúrája, a testi kontaktus és a tekintélyelvű vezetés teremthet olyan légkört, amely a sportolók közötti bántalmazáshoz vezethet (Vertommen és mtsai, 2018). Ezek az attitűdök és az előítéletes viselkedés általában olyan tulajdonságokkal kapcsolatban jelennek meg, melyek eltérőek az átlagostól (például: testsúly, fizikai képességek, szexuális orientáció) (O'Connor és Graber, 2014) és kifejeződhetnek többek között fizikai vagy verbális agresszióban, kiközösítő viselkedésben (Coggen és mtsai, 2003). Ez vezethet ahhoz, hogy a hátrányos megkülönböztetés áldozatai nem érzik biztonságosnak a testnevelési környezetet (O'Connor és Graber, 2014), igyekeznek elkerülni a részvételt hiánnyal, betegség szimulálásával (Tischler és McCaughtry, 2011), illetve csökkenhet a sport iránti szeretetük (Jewett és mtsai, 2019).

Vizsgálatunk egy nagyobb kutatás első szakasza, melynek célja a sportban megjelenő előítéletesség feltérképezése. Első lépésként egyetemista férfiak körében elemeztük az előítéletesség és hátrányos megkülönböztetés specifikus formáit a sport és a testnevelés területén, kitérve a mentális egészség kapcsolatára a hátrányos megkülönböztetéssel, társadalmi távolsággal, és a homonegativitással. Mintaválasztásunkat nagy-

mértében befolyásolta az, hogy a sport sokáig domináns szerepet játszott a konzervatív, maszkulin férfikép kialakításában (Anderson, 2012). Kutatásunk kitért továbbá a heteroszexuális és homoszexuális kitöltők és a versenysportolók, illetve versenysportot nem gyakorlók összehasonlítására is.

Anyag és módszerek

Eljárás

A vizsgálat célcsoportját 18 év feletti, férfi egyetemi hallgatók alkották. Az adatgyűjtés 2021. október-novemberben zajlott, kényelmi mintavételi eljárással és a kutatásetikai szabályok betartásával. A kérdőívek felvételére egy internetes platformon (Google Forms), felügyelet nélkül került sor. A kutatásban résztvevőket tájékoztattuk a vizsgálat céljáról, a mérőeszközök tartalmáról. A kérdőívcsomag kitöltése kb. 25-30 percet vett igénybe. Az adatállomány kiértékeléséhez SPSS (Version 22.0) statisztikai programot használtunk, a leíró statisztika mellett a minták összehasonlítására független mintás *t*-próbát (Welch-féle robusztus eljárással), míg a mért változók közötti kapcsolatot Pearson-féle korrelációs elemzéssel vizsgáltuk.

Minta

A minta elemszáma 123 egyetemista férfi volt, a kitöltők átlagéletkora $22,29 \pm 5,2$ év. A résztvevők közül 73,2% heteroszexuális, 18,7% homoszexuális, 7,2% biszexuális és 0,8% aszexuális. A kitöltők 70,2%-a versenysportoló volt vagy jelenleg is versenysportol.

Mérőeszközök

Az összeállított kérdőívcsomagban szerepeltek a szociodemográfiai adatokra (például: életkor), sportolási szokásokra (például: versenysportol-e, sportág típusa), valamint a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatokra (például: hátrányos megkülönböztetés típusa, irányultsága) vonatkozó kérdések.

Mentális Egészség Teszt (MET) (Vargha és mtsai, 2020)

A mentális egészség biológiai, pszichológiai, társadalmi és spirituális szinten való jóllét, melyhez társul a hatékony megküzdés és a reziliencia. A kérdőív öt alskálája (jóllét, savoring, alkotóvégrehajtó hatékonyság, önreguláció, reziliencia) közül a mentális jóllét alskáláját használtuk fel, amely a már említett jóllétet írja körül (Vargha és mtsai, 2020). A 18 kérdésből álló kérdőívre a vá-

1. táblázat. Heteroszexuálisok és nem heteroszexuálisok összehasonlítása
Table 1. Comparison of heterosexuals and non-heterosexuals

		N	Átlag	SD	t	p
Mentális jóllét	heteroszexuális	89	4,36	1,00	1,549	0,128
	nem heteroszexuális	33	3,97	1,29		
Homonegativitás	heteroszexuális	87	39,37	10,90	10,592	<0,001
	nem heteroszexuális	33	20,33	7,84		
Bogardus-homoszexuális	heteroszexuális	88	2,93	1,69	10,427	<0,001
	nem heteroszexuális	33	1,03	0,17		
Bogardus-leszbikus	heteroszexuális	89	2,43	1,29	10,459	<0,001
	nem heteroszexuális	33	1,00	0,00		
Bogardus-biszexuális	heteroszexuális	88	2,91	1,68	10,052	<0,001
	nem heteroszexuális	33	1,06	0,24		
Bogardus-transznemű	heteroszexuális	89	3,75	1,94	12,066	<0,001
	nem heteroszexuális	33	1,15	0,36		

laszadás 6 fokú Likert-skálán történik (1 – egyáltalán nem jellemző; 6 – teljes mértékben jellemző).

Bogardus-féle társadalmi távolság (Bogardus, 1928).

Bogardus-skálával (Bogardus, 1928) vizsgáltuk, hogy a kitöltők adott csoportok tagjait mennyire engednék közel magukhoz egy hét fokú skálán (1 – családomba fogadnám; 7 – egy országban se laknék vele/ kiutasítanám az országból). Vizsgálatunkban négy csoport társadalmi távolságára kérdeztünk rá: homoszexuális férfi, leszbikus nő, biszexuális férfi, transznemű.

Modern Homonegativitás Skála (MHS) (Török és mtsai, 2018).

A felhasznált kérdőív Morrison és Morrison 2003-ban kifejlesztett skálájának magyar adaptációja (Török és mtsai, 2018). A két alszála közül (MHS-L, MHS-G) a hallgatók az MHS-G, azaz a meleg férfiakra vonatkozó kérdésekre válaszoltak. Az MHS-G 12 állítást tartalmaz, az ezekkel való egyetértést 1-5-ig terjedő skálán kell jelezni (1 – egyáltalán nem értek egyet; 5 – teljes mértékben egyetértek). A magasabb MHS pontszám nagyobb mértékű előítéletességet jelöl.

Eredmények

A hátrányos megkülönböztetés megjelenése

A leíró statisztika eredményei alapján a válaszadók jelentős része találkozott hátrányos megkülönböztetéssel a sport és testnevelés valamely területén. Legtöbben a középiskolai testnevelésórát jelölték meg (47,2%), ezt követi az edzésen, illetve öltözőkben tapasztalt hátrányos megkülönböztetés (29,3%), majd az edzőtermi öltöző (13,8%) és az egyetemi testnevelésórák (8,9%). A

hátrányos megkülönböztetés formáit tekintve leggyakoribb a szexuális irányultságra és nemi identitásra vonatkozó volt (31,7%), ezt követte a testi/ értelmi fogyatékosokra vonatkozó (30,9%), anyagi háttérre vonatkozó (26,8%) és etnikai származásra vonatkozó (26%). A negatív tapasztalatok elsődleges típusa a verbális agresszió (78,1%). Emellett kiemelkedő még a kirekesztő viselkedés (56,1%) és a nonverbális jelzések (33,3%), 12,2% jelölte meg a fizikai agressziót. Vizsgáltuk továbbá azt is, hogy kire irányult a hátrányos megkülönböztetés: közel megegyező százalékban csapattársakra (43,9%) vagy idegekre (43,1%), és csak ritkábban magára a kitöltőre (35,8%) vagy annak barátjára (37,4%).

Heteroszexuális és nem heteroszexuális kitöltők összehasonlítása

A heteroszexuális és nem heteroszexuális kitöltők közötti különbséget független mintás *t*-próbával elemeztük (Welch-féle robusztus eljárással). Nem találtunk szignifikáns eltérést a két csoport között a mentális jóllét tekintetében, ugyanakkor szignifikáns különbség mutatkozott a homonegativitás terén, valamint a homoszexuális férfiakkal, leszbikus nőkkel, biszexuálisokkal, és transzneműekkel szembeni szociális távolságtartásban, azaz a heteroszexuálisok szignifikánsan homonegatívabbak, és nagyobb szociális távolságot tartanak a szexuális irányultságokkal szemben (1. táblázat).

A hátrányos megkülönböztetést tapasztaltak és nem tapasztaltak összehasonlítása

A két csoport összehasonlítását független mintás *t*-próbával elemeztük (Welch-féle robusztus eljárással). Nem találtunk szignifikáns eltérést a

2. táblázat. A hátrányos megkülönböztetést tapasztaltak és nem tapasztaltak összehasonlítása

Table 2. Comparison of those experiencing discrimination and those not experiencing discrimination

Ön részesült-e valaha hátrányos megkülönböztetésben öltözői környezetben?		N	Átlag	SD	t	p
Mentális jóllét	Igen	48	4,23	1,09	-0,180	0,858
	Nem	74	4,27	1,11		
Homonegativitás	Igen	47	31,77	14,29	-1,533	0,129
	Nem	73	35,66	12,38		
Bogardus-homoszexuális férfi	Igen	47	2,04	1,46	-2,051	0,043
	Nem	74	2,65	1,76		
Bogardus-leszbikus nő	Igen	47	1,72	0,93	-2,440	0,016
	Nem	75	2,24	1,41		
Bogardus-biszexuális	Igen	47	2,02	1,39	-2,171	0,032
	Nem	74	2,65	1,77		
Bogardus-transznemű	Igen	47	2,64	1,91	-1,820	0,072
	Nem	75	3,31	2,08		

3. táblázat. Versenysportolók és nem versenysportolók összehasonlítása

Table 3. Comparison of competitive and non-competitive athletes

Versenysportol-e?		N	Átlag	SD	t	p
Bogardus-homoszexuális	Igen	52	3,13	1,85	11,131	0,001
	Nem	48	2,04	1,40		
Bogardus-biszexuális	Igen	52	3,00	1,80	7,165	0,009
	Nem	48	2,13	1,44		
Bogardus-leszbikus	Igen	53	2,53	1,44	5,642	0,008
	Nem	48	1,83	1,10		
Bogardus-transznemű	Igen	53	4,06	2,02	6,677	0,001
	Nem	48	2,40	1,63		
Mentális jóllét	Igen	53	4,58	0,99	0,146	0,019
	Nem	48	4,10	1,04		
Homonegativitás	Igen	50	40,62	11,95	1,742	0,001
	Nem	49	30,43	12,56		

hátrányos megkülönböztetést tapasztaltak és nem tapasztaltak között a mentális jóllét tekintetében, ugyanakkor szignifikáns különbség mutatkozott a társadalmi távolság terén. Nagyobb a társadalmi távolság a homoszexuális férfiakkal, leszbikus nőkkel és a biszexuálisokkal szemben azok között, akik nem tapasztaltak hátrányos megkülönböztetést öltözői környezetben, mint azok között, akik tapasztaltak (2. táblázat).

Versenysportolók és nem versenysportolók összehasonlítása

A két csoport közötti különbséget független mintás *t*-próbával elemeztük (Welch-féle robusztus eljárással). A statisztikai elemzések során 103 fő adatait használtuk a részleges kitöltések miatt (20 fő esett ki). Szignifikáns különbséget találtunk a mentális jóllét, a homonegativitás és a szexuális irányultságokkal szembeni szociális

távolságtartás terén a versenysportolók és nem versenysportolók között, azaz a versenysportolók szignifikánsan homonegatívabbak, magasabb pontszámot értek el a mentális jóllét alskálán, és nagyobb szociális távolságot tartanak a szexuális irányultságokkal (homoszexuális férfi; biszexuális, leszbikus nő, transznemű) szemben (3. táblázat).

A mentális jóllét kapcsolata a homonegativitással és a szociális távolságtartással

A mért változók közötti kapcsolatot Pearson-féle korrelációval elemeztük. A statisztikai elemzések alapján a teljes mintában szignifikáns, pozitív irányú, gyenge kapcsolat található a mentális jóllét alskála és a homoszexuális férfiakkal ($r=0,23$; $p<0,05$), a biszexuálisokkal ($r=0,20$; $p<0,05$) és transzneműekkel ($r=0,20$; $p<0,05$) szembeni szociális távolságtartás között, továbbá

összefüggést találtunk a mentális jóllét és homonegativitás alsókálák között ($r=0,30$; $p<0,01$), amely kapcsolat azonban csak a heteroszexuális kitöltők esetében jelent meg ($r=0,24$; $p<0,05$). Nem mutatkozott szignifikáns kapcsolat a mért változók között a homoszexuális kitöltők mintájában, valamint nem jelent meg a kapcsolat akkor sem, ha versenysportolók/nem versenysportolók csoportjában történt a kapcsolat elemzése.

Megbeszélés és következtetések

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy vannak-e a különbségek a heteroszexuálisok és nem heteroszexuálisok között a mentális jóllét tekintetében, illetve, hogy ezek kapcsolatba hozhatók-e a homonegativitással és a szexuális irányultságokra vonatkozó szociális távolságtartással. Emellett vizsgáltuk a hátrányos megkülönböztetés megjelenését, specifikus formáit a sport és testnevelés területén, valamint a versenysport területét is igyekeztünk feltérképezni a már említett fogalmak szempontjából.

A leíró statisztika gyakorlati mutatóiból kiderült, hogy a hátrányos megkülönböztetés a vizsgált területek mindegyikén előforduló, széleskörű probléma, mégis dominánsabban jelenik meg ott, ahol a résztvevők ismerik egymást (testnevelésóra, edzés). A mentális egészségfejlesztés részeként (Herrman és mtsai, 2011) hasznos és fontos lenne, ha érzékenyítő foglalkozások segítségével (prevenciós és intervenciós céllal egyaránt) lépéseket tennénk a hátrányos megkülönböztetés és negatív attitűdök megjelenése ellen. Mivel a sportkörnyezet kifejezett színtere lehet ezen tendenciáknak (Vertommen és mtsai, 2018), fontos, hogy a prevenció kiemelt szerepet kapjon a probléma kezelésére való törekvésben.

Nem találtunk szignifikáns különbséget a heteroszexuális és nem heteroszexuális személyek mentális jólléte között, azonban a homonegativitás és társadalmi távolság esetében igen: a heteroszexuálisok homonegativabbak és szociális szempontból távolságtartóbbak a szexuális irányultságokkal szemben, mint a nem heteroszexuálisok. Ennek egyik oka lehet a nem heteroszexuálisokkal való kapcsolat hiánya (Holland és mtsai, 2013), továbbá a szociokulturális hatások is szerepet játszhatnak. Eredményeinkből látható, hogy akik már meg tapasztalták a hátrányos megkülönböztetés valamely formáját, kevésbé távolságtartók a homoszexuálisokkal szemben, így megjelenik a személyes érintettség. Éppen ezért

lenne fokozottabban szükség a célzott pszichoedukációra és érzékenyítésre, hiszen a cél az, hogy személyes tapasztalat nélkül is csökkenjen a társadalmi távolságtartás és redukálódjanak a negatív következmények.

Eredményeink azt mutatták, hogy a mentális jóllét pozitív kapcsolatban áll a homonegativitással és a társadalmi távolság mértékével, azonban ugyanez az összefüggés nem jelenik meg a homoszexuális mintán. Felvetődik a kérdés, hogy vajon miért kapcsolódik a mentális jóllét ezen negatívnak tekinthető tényezőkhöz, és vajon milyen környezeti tényezők játszanak szerepet mindebben. Kérdéssé válik például a média, a közösségi platformok és a közbeszéd szerepe és felelőssége, valamint az oktatás hatása, valamint a mentális egészség kérdésköre is fókuszba kerül (Rosser és mtsai, 2008). Ezen hatások vizsgálata izgalmas jövőbeni kutatási lehetőségeket teremtenek.

Vizsgálatunk alátámasztotta Keceli (2019) eredményeit, mely szerint a versenysportolók magasabb pontszámot értek el a mentális jóllét alsókálán, ami következhet a sport pozitív hatásából (Jewett és mtsai, 2014, Keceli, 2019). Emellett az is megfigyelhető, hogy a versenysportolók homonegativabbak és társadalmilag távolságtartóbbak, mint a nem versenysportolók. Ez eredhet a sportkörnyezet erőteljes heteronormativitásából (Anderson, 2012) és maszkulin jellegéből. A versenysportban megjelenő homonegativitás egyaránt érinti az LMB közösség tagjait, illetve a heteroszexuális férfiakat és nőket, akik nem felelnek meg a nemükkel kapcsolatos heteronormatív elképzeléseknek (Smits és mtsai, 2021; Skogvang és Fasting, 2013). A versenysportolók fokozottabb homonegativitása eredményezheti azt, hogy a sportkörnyezetben gyakrabban és erőteljesebben jelenik meg a hátrányos megkülönböztetés, ami negatívan befolyásolhatja a sporttevékenységhez való viszonyulást. Mindez szintén alátámasztja a prevenció és érzékenyítés fontosságát a sportközegben.

Eredményeink tükrében érdemes lenne további kutatásokat folytatni a testnevelő tanárok és edzők attitűdjeire és homonegativitására vonatkozóan, továbbá a bántalmazás és bántalmazottság viszonyának feltárása, illetve a női minta bevonása is új és izgalmas eredményekkel és szempontokkal gazdagíthatná ezt a hazánkban még kevésbé kutatott területet.

Limitációk

Kutatásunkban nem kaptunk választ a hátrányos megkülönböztetés okára, illetve nem keres-

tünk összefüggést a hátrányos megkülönböztetés és a szexuális orientáció között. További vizsgálatok szükségesek a jelenség mögött álló dinamika mélyebb megismerése érdekében. Érdemes lehet nem csupán kvantitatív jellegű kutatást folytatni, mivel mind a szexuális irányultság, mind a hátrányos megkülönböztetés érzékeny terület, mely részletesebben és mélyebben megismerhető lenne a kvalitatív módszertan segítségével, a módszertani trianguláció elvén.

Mindezek mellett meg kell említenünk, hogy a kérdőívek önkítöltős jellege miatt jelen lehet a szociális megfelelés torzító hatása, illetve a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó kérdések válaszai visszaemlékezésekből származnak és szubjektív élményeken alapulnak, így idővel változhattak.

Fontos megjegyezni, hogy kutatásunk csak férfi mintára irányult, melynek eredményeiből szűkebb rétegre való következtetéseket lehet levonni, illetve a női minta sok területen eltérő eredményt szülhet, így mindenképp érdemes ebbe az irányba is kiterjeszteni a kutatást.

Felhasznált irodalom

- Anderson, E. (2012): Inclusive masculinity in a physical education setting. *Boyhood Studies*, **6**: 2. 166-185.
- Balanko, S. (1998): Anti-gay violence at the University of Saskatchewan. Poster presented at 59th annual convention of the Canadian Psychological Association.
- Berg, R.C., Munthe-Kaas, H.M., Ross, M.W. (2015): Internalized homonegativity: A systematic mapping review of empirical research. *Journal of Homosexuality*, **63**: 4. 541-558.
- Bogardus, E.S. (1928): *Immigration and Race Attitudes*. D.C. Heath and Company, Boston.
- Coggen, C., Bennett, S., Hooper, R., Dickinson, P. (2003): Association between bullying and mental health status in New Zealand adolescents. *International Journal of Mental Health Promotion*, **5**: 1. 16-22.
- Cox-Wingo, V., Poirier, S. (2019): Bullying and mental health. In: Papa, R. (ed.): *School Violence in International Contexts*. Springer, USA, 115-129.
- Currie, M.R., Cunningham, E.G., Findlay, B.M. (2004): The Short Internalized Homonegativity Scale: Examination of the factorial structure of a new measure of internalized homophobia. *Educational and Psychological Measurement*, **64**: 6. 1053-1067.
- DeFoor, M.T., Stepleman, L.M., Mann, P.C. (2018): Improving wellness for LGB collegiate student-athletes through sports medicine: A narrative review. *Sports Medicine – Open*, **4**: 1. 48.
- Friedli, Lynne, World Health Organization. Regional Office for Europe. (2009): *Mental health, resilience and inequalities*. Retrieved October, 2021, from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/107925>.
- Hall, W.J. (2017): Psychosocial risk and protective factors for depression among lesbian, gay, bisexual, and queer youth: A systematic review. *Journal of Homosexuality*, **65**: 3. 263-316.
- Haddadi, P., Besharat, M.A. (2010): Resilience, vulnerability and mental health. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, **5**: 639-642.
- Herek, G.M. (1988): Heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: Correlates and gender differences *The Journal of Sex Research*, **25**: 4. 451-477.
- Herrman, H., Stewart, D.E., Diaz-Granadoz, N., Berger, E.L., Jackson, B., Yuen, T. (2011): What is resilience? *The Canadian Journal of Psychiatry*, **56**: 5. 258-265.
- Holland, L., Matthews, T.L., Schott, M.R. (2013): "That's so gay!" Exploring college students' attitudes toward the LGBT population. *Journal of Homosexuality*, **60**: 4. 575-595.
- Hudson, W.W., Ricketts, W.A. (1980): A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*, **5**: 4. 357-372.
- Jewett, R., Sabiston, C. M., Brunet, J., O'Loughlin, E.K., Scarapicchia, T., O'Loughlin, J. (2014): School sport participation during adolescence and mental health in early adulthood. *Journal of Adolescent Health*, **55**: 5. 640-644.
- Jewett, R., Kerr, G., MacPherson, E., Stirling, A. (2019): Experiences of bullying victimisation in female interuniversity athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, **18**: 6. 818-832.
- Juvonen, J., Wang, Y., Espinoza, G. (2010): Bullying experiences and compromised academic performance across middle school grades. *The Journal of Early Adolescence*, **31**: 1. 152-173.
- Keczei D. (2019): Sport, mint a stressz ellen-szere. *International Journal of Engineering and Management Sciences*, **4**: 3. 69-78.

- Keyes, C.L.M. (2009): Brief description of the Mental Health Continuum-Shortform (MHC-SF). from: <http://www.sociology.emory.edu/ckeyes/>.
- Macgillivray, I.K. (2000): Educational equity for gay, lesbian, bisexual, transgendered, and queer/questioning students: The demands of democracy and social justice for America's schools. *Education and Urban Society*, **32**: 3. 303-323.
- Maurer-Starks, S.S., Clemons, H.L., Whalen, S.L. (2008): Managing heteronormativity and homonegativity in athletic training: In and beyond the classroom. *Journal of Athletic Training*, **43**: 3. 326-336.
- Morrison, M.A., Morrison, T.G. (2003): Development and validation of a scale measuring modern prejudice toward gay men and lesbian women. *Journal of Homosexuality*, **43**: 2. 15-37.
- Norris, W.P. (1992): Liberal attitudes and homophobic acts: The paradoxes of homosexual experience in a liberal institution. *Journal of Homosexuality*, **24**: 81-120.
- O'Connor, J.A., Graber, K.C. (2014): Sixth-grade physical education: An acculturation of bullying and fear. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, **85**: 3. 398-408.
- Paluska, S.A., Schwenk, T.L. (2000): Physical activity and mental health. *Sports Medicine*, **29**: 3. 167-180.
- Rosser, B.R.S., Bockting, W.O., Ross, M.W., Miner, M.H., Coleman, E. (2008): The Relationship between homosexuality, internalized homo-negativity, and mental health in men who have sex with men. *Journal of Homosexuality*, **55**: 2. 185-203.
- Skogvang, B.O., Fasting, K. (2013): Football and sexualities in Norway. *Soccer & Society*, **14**: 6. 872-886.
- Smits, F., Knoppers, A., Elling-Machartzki, A. (2021): 'Everything is said with a smile': Homonegative speech acts in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, **56**: 3. 343-360.
- Takács J., Mocsonaki L., P. Tóth T. (2007): A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon. Kutatási zárójelentés. MTA Szociológiai Kutatóintézet.
- Tischler, A., McCaughy, N. (2011): PE is not for me: When boys' masculinities are threatened. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, **82**: 37-48.
- Török Zs., Rakovics M., Péntes M., Terebessy A., Pongor V., Csépe P. (2018): A Modern Homonegativitás Skála magyarországi adaptációja. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, **19**: 4. 357-383.
- Vargha A., Zábó V., Török R., Oláh A. (2020): A jóllét és a mentális egészség mérése: a Mentális Egészség Teszt. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, **21**: 281-322.
- Vertommen, T., Kampen, J., Schipper-van Veldhoven, N., Uzieblo, K., Van Den Eede, F. (2018): Severe interpersonal violence against children in sport: Associated mental health problems and quality of life in adulthood. *Child Abuse & Neglect*, **76**: 459-468.

